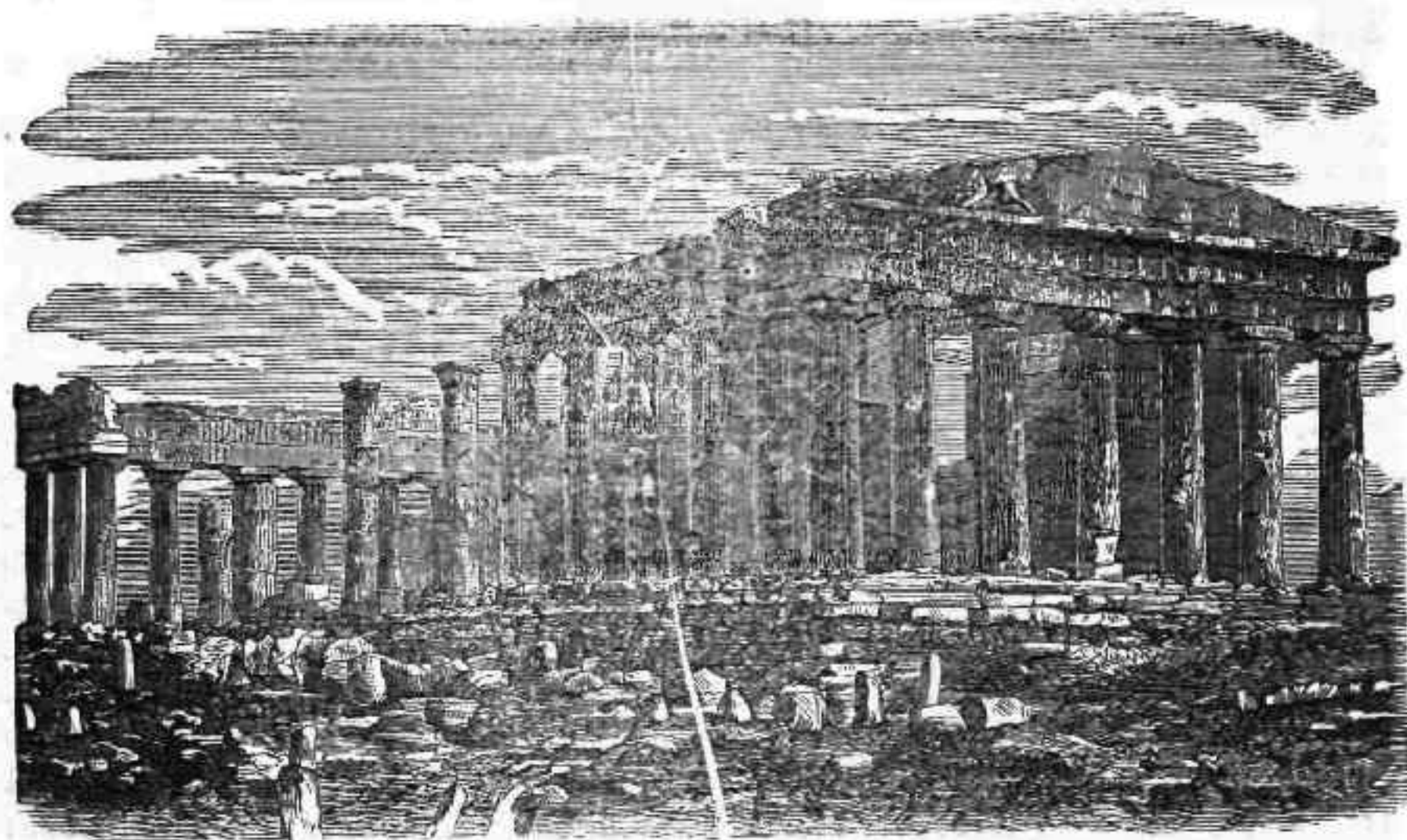

ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ΕΤΟΣ Β'. — ΦΥΛΛ Γ'. |

ΙΟΥΝΙΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ 15.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

ΓΙΓΑΝΤΕΣ — ΗΡΩΕΣ.

(Συνέχ. καὶ τέλος.)

Ἐκτὸς τούτων ὅλα τὰ ἀρχαῖα οἰκοδομήματα πολλάκις λέγονται τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων¹⁾ καὶ θέσεις οὐκ ὀλί-

1) Buchon, La Grèce continentale et la Morée 1843 p. 378. «Les grandes hommes antiques ont aussi laissé une tradition de respect ainsi que la nation qu'ils ont glorifiée. Quand un paysan veut faire admirer une ruine, une monnaie, un fragment du marbre, il vous dit que celle vient des Hellènes. Les Hellènes, ses ancêtres, sont pour lui ce qu'étaient les Géants et les Cyclopes aux yeux des peuples antiques, la personnification d'une puissance surnaturelle bien supérieure à celle des hommes de nos jours.»

[ΠΑΡΘΕΝΩΝ — ΕΤΟΣ Β'.]

γαι φέρουσι τὰ ὀνόματα Ἑλληνικὸ¹⁾, Ἑλληνικὸ καστρό²⁾, Ἑλληνήθρα³⁾ καὶ τὰ παρόμοια. Πολλὰ δ' ἀρ-

1) Conze, Reise auf d. Inseln. d. Thrak. Meeres. σ. 28.—Curtius, Peloponn. I σ. 302. 357. II σ. 88. 380.—Ross, Erinner. und Mitth. σ. 216.—Ulrichs, Reise und Forschungen τ. I σ. 33. 182.—Schmidt, Das Volksleben der Neugriechen. I σ. 208—209 σημ. —Ἑλληνικὰ θέσις ἐν Κεφαλληνίᾳ (Schmidt, αὐτ. σ. 208) Κίω (Ross, Reisen auf d. griech. Inseln. τ. I σ. 429) καὶ Κιωνίω (Ross, αὐτ. τ. III σ. 23. πρὸς καὶ σ. 454)—Ἑλληνικὰ χωρίον Εὐβοίᾳς, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ξηροχωρίου, δῆμος Ἰστιαίων (Ulrichs, Reise und Forschung. τ. II σ. 228.—βλ. καὶ τοὺς πίνακας τῶν χωρίων τῶν δῶν τοῦ κράτους ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ κ. Π. Θ. Κ(αλοκατρώνη) ἐν Ἀττικῇ ἡμερολογίῳ 1872 σ. 390—394 ἀναφερομένοις συγγράμματι, πρὸς δὲ καὶ ἐν Α. Χαλαράμπου, συλλογῇ νόμων. 1851. 16ον κλπ.)

2) Ἐν Μεσσηνίᾳ (Leake, Morea. τ. I. σ. 388.)

3) Γ. Γ. Παπαδόπουλος ἐν Revue archéologique nouvelle série. 1862. VI p. 228 καὶ ἐν Πανδώρα τ. XVI.

χαῖα οἰκοδομήματα θεωροῦσιν ὡς κατοικίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων βασιλέων, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τὸν ἐν Νεμέᾳ ναὸν τοῦ Διὸς, καὶ τὸ ἐν Ἐπιδαύρῳ παρὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ θέατρον¹⁾. Περίεργος δὲ εἶναι καὶ ἡ ἑτέρα πρόληψις καθ' ἣν πολλὰ ἀρχαῖα μνημεῖα θεωροῦνται ὡς σκεύη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Οὕτως ἐν Μελινάδῳ τῆς Ζακύνθου ὑπάρχουσι στήλαι τινές, ἐρείπια ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, τὰς ὁποίας οἱ χωρικοὶ θεωροῦσιν ὡς ἀδράκτους τῶν ἀρχαίων γυναικῶν²⁾. ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁ ὀβελίσκος τῆς Κλεοπάτρας καλεῖται βελόνη αὐτῆς³⁾. οἱ Φελλάχοι διηγοῦνται ὅτι ἐχρησίμευσεν ἀντὶ βελόνης εἰς τὸν γίγαντα Σίλχ Χόντζαν, ἐν Καίρῳ διαμένοντα, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ ἐν Καίρῳ ὀβελίσκος, βελόνη καὶ οὗτος καλούμενος· καὶ ἐπειδὴ ποτὲ ἐδυσκολεύετο νὰ ῥάψῃ, ἀγανακτήσας τὸν ἑρρίψεν ἀπὸ τοῦ Καίρου εἰς Ἀλεξανδρείαν, ὅπου ὁμῶς ἐμβυθισθεὶς εἰς τὴν γῆν ἀπελιθώθη⁴⁾.

Ἐν τῷ α' μέρει τοῦ συγγράμματος ἡμῶν περὶ τοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ποιούμεθα λόγον περὶ τῶν Ἀράπηδων καὶ τῶν Δρακόντων, εἰδους γιγάντων πολλὴν ὁμοιότητα παρουσιάζοντων πρὸς τοὺς Λαιστρυγόνας, τοὺς Ἐκατόγχειρας, τοὺς Γίγαντας, τοὺς Τιτάνας, τοὺς Κύκλωπας, καὶ τοὺς Γίγαντας (Riesen) τῶν βορείων λαῶν⁵⁾. Ἀλλὰ καὶ οἱ Γίγαντες ἀναφέρονται ἐν τῇ νεοελληνικῇ μυθολογίᾳ, καὶ ἐν τῇ

καθομιλουμένην εὑρηνται ἂν καὶ σπάνιοι οἱ τύποι, γίγαντας γίγαντες καὶ θηλ. γιγάντισσα¹⁾ ἐν Κεφαλληνίᾳ δὲ συνειθίζεται ἡ φράσις ἡ γίγαντας εἶναι καὶ ἐν Ἀραχώβῃ εἶναι ψηλὸς-ψηλὸς ἡ γίγαντας²⁾.

Οἱ Γίγαντες, κατὰ τινὰ παράδοσιν τῆς Ζακύνθου, προπάτορα ἔχουσι τὸν Διάβολον, ὅστις τοὺς ἐγέννησεν ἕκτιστος Λάμιας, κατοικοῦσι δὲ εἰς τὰ καταχθόνια τῆς γῆς³⁾, ὡς οἱ Τιτάνες τῶν ἀρχαίων⁴⁾. ἔχουσι γυνοίκας, αἵτινες νήθουσι πάντοτε διὰ κολοσσιαίων ἀτράκτων, δι' ὧν ποτὲ χιλιάδας ἐχθρῶν κατεσύντριψαν, τῶν γιγάντων ἐχόντων πόλεμον πρὸς τινὰ βασιλέα⁵⁾. Εἰς τὰ παραμύθια οἱ Γίγαντες περιγράφονται τερατωδῶς ὑψηλοὶ, πρὸ πάντων εἰς ἐκεῖνα, ἐν οἷς καταφαίνονται ἴχνη ἐπ' ῥοῆς ἀνατολικῶν διηγήσεων. — Πού βρίσκεται ὁ Καμπᾶ—Σακάλης (ὄνομα προδίδον τουρκικὴν καταγωγὴν) «για νὰ πᾶγω νὰ βρῶ τὸ σπαθί του; ἐρωτᾷ βασιλόπουλόν τι τὴν Μοῖράν του. Ἐκείνη τὸν ἀρμήνευσε τί δρόμο θὰ πάρῃ «για νὰ ῥῇ τὸν Καμπᾶ—Σακάλη καὶ πῶς θὰ φερθῇ, τοῦ λέγει—Σὺν πᾶς καὶ τὸν βρῇς τὰ γένεια του εἶναι τόσῳ μακρὰ, ποῦ θὰ περπατᾷς τέσσεραις ἡμέραις καὶ ἀπὸ τὰ γένεια του ὡς τὴ μύτη του ἄλλη μιὰ, καὶ ἀπὸ τὴ μύτη σου ὡς τὸ κούτελο ἄλλαις δύο, καὶ ἀπὸ τὸ κούτελο εἰς τὸ κεφάλι ἄλλαις δύο.»⁶⁾ Εἰς ἄλλα παραμύθια ἀναφέρεται Γίγας ἔχων σιδηροῦν ῥόπαλον βάρους δισχιλίων ὀκάδων, καὶ τρώγων ἑκατὸν πρόβατα εἰς τὴν καθησινά του.⁷⁾

1) Ross, Erinn. und Mittheil. aus Griechenland. σ. 229.—Τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τούτου τοῦ Νεμαίου Διὸς καλοῦνται νῦν Ἑλλήνων λιθάρι. (Curtius, Peloponn. τ. II σ. 512).—Περὶ δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Σουριάδος Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ τῆς Αἰγίνης διηγέται ὁ λαός, ὡς μ' ἐπληροφόρησεν ὁ ἐκ Σύρου φίλος μου κ. Α. Κ. Χούμης, ὅτι τοὺς ἑκτιστοὺς βασιλεῖς τις διὰ νὰ κατοικήσωσιν αἱ δύο θυγατέρες του, αἵτινες πάντοτε ἤριζον πρὸς ἀλλήλας· οὕτω κατέκουν μὲν ἀπέναντι, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐρίσωσι.

2) Schmidt, ἐνθ. ἀν. σ. 205.

3) Πανδώρας τ. XIV σ. 475.

4) Ἡ παράδοσις αὕτη μοὶ ἀνεκινώθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ φίλου μου Κ. Α. Κ. Χούμη.

5) Ἐν σ. 445 καὶ 455. κα.

1) Schmidt, l. c. σ. 200.—Al. Somavera, Tesoro della lingua Greca. σ. 82.

2) Schmidt, l. c.

3) Schmidt, l. c. σ. 201.

4) Βλ. τὴν ἡμετέραν Μελέτην ἐπὶ τοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων τ. Α' μέρ. 2. σ. 162—163.

5) Schmidt, l. c. σ. 201.

6) Παραμύθιον ἀνέκδοτον Θεσσαλονίκης ἀποσταλὲν ὑπὸ τοῦ κ. Πρωτοδίκου εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Νεοελληνικῶν ἀναλექτων τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου Παριζακοῦ.

7) Hahn, Griechische und albanesische Märchen. ἀρ. 58.

Πολλαχοῦ διετηρήθησαν ἴχνη τῶν περὶ Κυκλώπων μύθων, ὧν τὸ ὄνομα Κύκλωπας, ὡς ἀναφέρει ὁ Πιπτάκης, διετήρησεν ἡ δημόδης γλῶσσα. ¹⁾ Ἐν Ζακύνθῳ πιστεύουσιν ὅτι οἱ Γίγαντες ἔχουσι μακρὰν γενειάδα καὶ ἓνα πύρινον ὀφθαλμὸν εἰς τὸ μέσον τοῦ μετώπου. ²⁾ Ἐν δὲ Ἀραχώβῃ διηγοῦνται ὅτι εἰς ἄγνωστόν τινα τόπον κατοικεῖ φυλὴ τις ἀθέων, ὁμοτύπων καὶ ἀνοσίων ἀνθρώπων, ³⁾ ἔχόντων ἓνα μόνον ὀφθαλμὸν εἰς τὸ μέσον τοῦ μετώπου, ἐξ οὗ ὀνομάζονται μονόμματοι ⁴⁾.

Ὁ σχολιαστὴς τοῦ Βεργιλίου Σέρβιος ἀναφέρει παράδοσιν, καθ' ἣν ὁ Κύκλωψ Πολύφημος λέγεται ἔχων τρεῖς ὀφθαλμούς. ⁵⁾ συμφώνως δὲ πρὸς τὴν παράδοσιν ταύτην εἰκονίζεται ὁ Πολύφημος τριόφθαλμος ἔν τινι εἰκόνι τοῦ Ἡρακλείου. ⁶⁾ Ἐκτὸς τούτων ὑπὸ πολλῶν συγγραφέων ἀναφέρονται ἥρωες Τριόπας, ⁷⁾ Ἀπόλλων Τριό-

πιος, ¹⁾ καὶ Ζεὺς τριόφθαλμος, ²⁾ τεκμήριον ὅτι μῦθοι τινὲς ἀπέδιδον τρεῖς ὀφθαλμούς εἰς τινὰς θεοὺς καὶ ἥρωας.—Ἐν τινι κυπριακῷ παραμυθίῳ γίνεται μνεία τριόφθαλμου γίγαντος, ὅστις καλεῖται Τρίμματος, καὶ παρουσιάζει ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὸν Barbe-bleue τῶν γαλλικῶν παραμυθίων (contes des fées). Ἐν τῷ γαλλικῷ παραμυθίῳ Barbe-bleue τῆς συλλογῆς τοῦ Perrault, ὁ Barbe-bleue δίδει εἰς τὴν σύζυγόν του τὰς κλεῖδας ὅλων τῶν δωματίων τῆς οἰκίας, ἀπαγορεύσας αὐτῇ νὰ ἀνοίξῃ ἐν μικρὸν δωματίον· ἀλλ' αὕτη ὑπὸ περιεργείας ἀκατασχέτου ἐμφορουμένη τὸ ἥνοιξε. «D'abord, λέγει τὸ γαλλικὸν παραμύθιον, elle ne vit rien, parce que les fenêtres étaient fermées. Après quelques moments, elle commença à voir que le plancher était tout couvert de sang caillé, dans lequel se miraient les corps le plusieurs femmes morts, attachées le long des murs : c'étaient toutes les femmes que la Barbe-bleue avait épousées, et qu'il avait égorgées l'une après l'autre.» Ὁμοίᾳ διηγείται καὶ τὸ κυπριακὸν παραμύθιον, ἀλλ' ἐν αὐτῷ φαίνονται προδήλως ἴχνη τῆς ἐπιρροῆς τῶν περὶ γοιυλῶν ἀνατολικῶν προλήψεων, περὶ ὧν ἀλλαχοῦ ἐποίησά-

1) Ἡρόδοτ., Α. 144.

2) Πausan., Β. κδ. 3.—Creuzer, Religions de l'antiquité trad. Guignaut. t. III p. 843. Mäller, Handbuch der Archäolog. § 349, 2.—Panofka, Archäologischer Commentar zu Pausanias. βιβλ. II κεφ. 24 καὶ ἐν Πρακτικοῖς Ἀκαδημαῖς τοῦ Βερολίνου 1853.—Gerhard, Antike Bildwerke. σ. 19 σημ. 21.—Πρὸς ταῦτα παραβλητέοι οἱ περὶ τοῦ γίγαντος Γηρυόνοιο μῦθοι, ὅστις λέγεται ὑπὸ τῶν ποιητῶν τριάρηνος, τρικέφαλος (Ἡσιόδ., Θεογον. 287.—Σουίδ., ἐν λ.) τρίλοφος (Nonn., Διονυσ. XXV 236) τρισώματος (Ἀπολλοδώρ., Β. ε. 10.—Εὐριπίδ., Ἡρακλ. μαινομ. 423.—Αἰσχυλ., Ἀγαμέμν. 879) tricorpor (Sil. Ital., XIII. 204) trimembris (Hygin., fab. 30. 154) tergeminus (Vergil., Aen. VIII. 202.—Lucret., de natura rerum. V. 28.) ter amplius (Horat., Carm. II εἰ. 7.) triplex (Auson. 82. Ovid. Metam. IX. 91.)

1) Ἐφημ. Ἀρχαιολογ. 1852. σ. 647.—Ἡ λέξις αὕτη σώζεται καὶ ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς ἀποικίαις τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας. Οὕτως ἐν τινι ἄστυτι τῶν μερῶν ἐκείνων, ἀπαντῶσιν οἱ ἐξῆς στίχοι.

Vo sozo πάσι ἐκεῖ ποῦ reposèi

ὁ ἑλεφάντο καὶ ὁ κυκλώπο ὁ ferocio.

(Morosi, Studi sui dialetti greci della terra d'Otranto p. 22.)

2) Schmidt, l. c. σ. 201 πρόσλ. Καλλιμάχ., Ὑμν. εἰς Ἀρτέμιδα 53 κα.—καὶ Vergil. Aen. III. 637.

3) Καὶ οἱ Κύκλωπες παρ' Ὀμήρῳ παρίπτανται ἀσεβεῖς καὶ ὀμότατοι (Ὀδυσσ. I. 273 κα.)

4) Schmidt, αὐτ. σ. 203.—Μεταφορικῶς ἐν Ἀκαρνανίᾳ μονόμματοι καλεῖσιν τοὺς ἀγρίους καὶ σκληροὺς ἀνθρώπους.—Ὡς πρὸς τὴν ὀνομασίαν δὲ ταύτην (μονόμματοι) παραβλητέον τὸ ἐξῆς τοῦ Σπράδωνος (Α'. σ. 21). τοὺς μονομμάτους Κύκλωπας (βλ. καὶ Schmidt, l. c.)

5) Servius ad Vergil. Aen. III. σ. 636. «Multi Polyphemum dicunt unum habuisse oculum, alii duos, alii tres.»

6) Le pitture di Ereolano t. I. tav. 10.—Museo Borbonico t. I. tav. 2.

7) Ἀπολλοδώρ., Α. ζ'. 4.—Διόδωρ. Σικελ., Ε. 56. 64.—Στέφ. Βυζαντ., ἐν λ. Τριόπιον.—Ovid., Metamorph. VIII, 751.—Σχολ. εἰς Θεοκρίτ. ΙΖ. 68. 69.—Πausan., Β. κ. 6. 2.—Καὶ Τριόψ ἢ Δρύψ (Ἑλλάνικος παρὰ Σχολ. Θεοκρίτ. ΙΖ. 68. Πausan., IV λδ. 6.)

μεθα λόγον. 2) Ὁ Τρίμματος δίδει ἐπίσης εἰς τὴν σύζυγόν του ἑκατὸν καὶ μίαν κλεῖδας, παραγγέλλων αὐτῇ ν' ἀνοίξῃ ἂν θέλῃ ὅλα τὰ ἄλλα δωμάτια, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀνοίξῃ ἐν, τὸ διὰ τῆς ἑκατοστῆς κλειδὸς ἀνοιγόμενον· ἐκείνη ὁμῶς ἐκ περιεργείας ἀκρατήτου κιουμένη ἀνοίγει αὐτὸ καὶ «ἐν βλέπει τίποτες παρὰ τέσσερες τοίχους εὐκαιρους καὶ ἕναν σεντοῦκιν μεῖζον μέσα,» ἐν ᾧ, ὡς ἐκ τῆς συνεχείας τῆς διηγήσεως καταφαίνεται, ἔθετεν ὁ Τρίμματος τὰ ὀσᾶ καὶ τὰ δέρματα τῶν νεκρῶν, οὓς ἔτρωγεν. Προκύψασα δὲ ἐκ τινος δωματίου τοῦ παραθύρου «εἶδεν ἕναν λείψανον καὶ περνοῦσε. Δοιπὸν τοῦτο τὸ λείψανον, μήτε κλάμματα εἶχε μαζὶ του μήτε τίποτες. Ὅταν τὸ εἶδεν ἐτοῦτο, ἐπῆράν τὴν τὰ κλάμματα, γιὰ τί ἔτσι ἔειναι τὴν πάρουν καὶ τοῦτην, γιὰ τί ὁ ἀντραστῆς ἐν ἡμετέροισι δικούς της ν' ἄρκουντ' ἑσσωτῆς. Ὅταν τὸ θάψασιν τοῦτο τὸ λείψανον καὶ ἔφυνεν ὁ κόσμος, βλέπει τὸν ἀντραν τῆς καὶ ἔμπαυνει μέσ' ἑς τὰ μνήματα καὶ κάμνει μίαν κεφαλὴν ἰσζαμ' ἕναν κόσκινον, καὶ κάμνει ΤΡΙΛΑΜΑΤΙΑ, κάμνει κᾶτι χέρκα, τῆς ἐφαίνονταν πῶς ἄπλωνεν οὐλὸν τὸν κόσμον ἀπὸ τὸ μάκρος ποῦ ἔκαμνεν κᾶτι νύχια μεῖζον μίαν πήχην μάκρος, καὶ ἄρχισε νὰ σγάφτῃ νὰ βγάλῃ τὸ λείψανον νὰ τὸ φάῃ. Ἐβάσταξεν τοῦτη ὅσον νὰ βεβαιωθῇ καλὰ πῶς ἔτρωεν τὸ λείψανον. Τότες ὅταν ἐβεβαιώθη, πιάννει τὴν ἑναρίον, μὰ ἔνταρίον.» 1) —

1) βλ. τῆς ἡμετέρας μελέτης ἐπὶ τοῦ βίου τῶν τῶν ν. Ἑλλήνων τ. 1 σ. 188 κα.

2) Σακελλαρίου, Κυπριακὰ. τ. Γ'. σ. 137.— Πλ. τὰς περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου μυθώδεις

Συχνότατα εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ λαοῦ τοὺς ἥρωας τῶν ἀρχαίων ἀντικαθιστῶσιν ἐκτὸς τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Γηγάντων καὶ οἱ ἀνδρειωμένοι, ἦτοι ἥρωες. Ἐν τοῖς παραμυθίοις οἱ ἀνδρειωμένοι εἶναι βασιλόπαιδες, περὶ ὧν πολλοὶ μῦθοι πλέκονται, οὐκ ὀλίγην πρὸς τὰς ἀρχαίας ἡρωϊκὰς παραδόσεις ἔχοντες σχέσιν. Ἐν γένει δὲ οἱ βασιλόπαιδες τῶν παραμυθίων ἀναλογοῦσι πολὺ πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἥρωας, υἱοὺς καὶ αὐτοὺς βασιλέων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄντας, διότι πράττουσιν ἄθλα διάφορα καὶ κέκτῃνται τι τὸ ὑπερφυσικόν.

Κατὰ τινα πρόληψιν γεννῶνται πολλάκις εἰς τὸν κόσμον ἥρωες λάσιοι (δασύτριχες) καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ὡς διακριτικὸν σημεῖον φέροντες μικρὰν οὐράν. Ὁ πατὴρ τοῦ οὗτω γεννηθέντος βρέφους πρέπει νὰ ὑπάγῃ νὰ διαλλάσῃ τὸ συμβὰν ἐπὶ τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας, φωνάζων:—Ἀνδρειωμένος ἐγεννήθη κε· ἀκοῦστε τ' ὄρη καὶ βουνὰ καὶ μὴ τρομάξετε. 1)—Περὶ τῆς τοιαύτης πρόληψως, καὶ παρὰ τοῖς Ἀλβανοῖς ἐπικρατούσης, ἱκανὰ διηγείται ὁ Hahn. Κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον πιστεύουσιν ἐν Ἀλβανίᾳ ὅτι ὑπάρχουσιν ἄνδρες κερκοφόροι δύο εἰδῶν, οἱ μὲν ἔχοντες οὐρὰν τράγον οἱ δὲ ἵππου· οἱ τοιοῦτοι εἶναι ῥωμαλεότατοι καὶ δύνανται νὰ ὀδοιπορήσωσιν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας χωρὶς παντάπασιν νὰ κουρασθῶσιν· ὡς δὲ ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ἀναφέρει ἡ τοιαύτη πρόληψις ἐπικρατεῖ καὶ εἰς μικρὰν Ἀσίαν καὶ εἰς ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα· ἀναφέρει δὲ καὶ τὸ παράδειγμα ἑνὸς ληστοῦ Κουτοκουνίστου, ἀιδρὸς ἰσχυροτάτου, ὅστις ἐνομίζετο ὅτι εἶχεν οὐράν. 2)

διηγέσθαι γίνεται λόγος καὶ περὶ ἀνθρώπων τρισφάλλων: «καὶ διελθόντες ἡμέρας τινὰς εὐρομέναν ἀνθρώπους ἐξάποδας καὶ τρισφάλλους.» (Ἐπιστολὴ Ἀλεξάνδρου πρὸς Ὀλυμπιάδα καὶ Ἀριστοτέλην ἐν Berger de Xivrey, Traditions tenatologiques, p. 340.)

1) Νεοελλην. Ἀνάλεκτ. τ. Α'. σ. 326.

2) Hahn, albanesische Studien, τ. 1 σ. 163—164.

Οἱ ἥρωες οὗτοι γεννῶνται καὶ σήμερον, ἀλλὰ ὑπῆρχον καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἐν Σαμοθράκῃ φέρεται ἡ παράδοσις, ὅτι τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἔζη εἰς τὰ ὄρη εἰς ἀνδρειωμένους, τοῦ ὁποίου τὸ σπήλαιον δεικνύουσιν εἰσέτι, τοῦ ἀνδρειωμένου τοῦ σπηλίου καλούμενον. Οὗτος ἐρασθεὶς βασιλοπούλας τινός, κατέστησεν αὐτὴν ἔγκυον, ἀλλ' οἱ ἀδελφοὶ τῆς ἐκδικούμενοι τὴν προσβληθεῖσαν τιμὴν τῆς οἰκογενείας των, ἐφόρνευσαν τὸν ἀνδρειωμένον τοξεύσαντες ἐξ ἐνέδρας κατ' αὐτοῦ. 1)

Εἰς τὰ δημοτικὰ ᾄσματα ἀναφέρονται ἀνδρειωμένοι, ἄνδρες ῥωμαλέοι καὶ μεγάθυμοι, ὧν πρωτεύει ὁ Διγενὴς, περι οὗ κατωτέρω ἐν τοῖς περὶ Ἡρακλέους θὰ ὁμιλήσωμεν. Οἱ ἀνδρειωμένοι ἀγωνίζονται πρὸς ἀλλήλους, ὥς οἱ ἥρωες τῶν ὁμηρικῶν χρόνων καὶ πολλὰ ἄλλα ὑπεράνθρωπα κατορθώματα διαπράττουσιν. Ἴδου ἐν δημοτικὸν ᾄσμα, ἐν ᾧ περιγράφεται ἡ μονομαχία δύο ἡρώων :

Στ' Ἀν Γιωργίου τὸν πλάτανον γίνεται πανηγύρι,
τίσσερα μόδια 'ν' ὁ χορὸς καὶ δικάπεντ' ὁ τοπος.
Βαρύναε τᾶργανα, βάρυν, τ' ἀγῶμα τρῶν καὶ
[πίνον.

κ' οἱ γέροντες παρακαλοῦν, τάζουν 'ς τὸν Ἀν-
[Γιώργη,
καλὰ νὰ πᾶν καλὰ νάρτοῦν, μαλώματα μὴν εἴ-
[ρουν.

Μ' αὐτὸς ὁ γυῖός τοῦ Τσαμαχοῦ χαλάει τὸ πα-
[νηγύρι.
Νάτος πᾶρχεται τρέχοντας 'ς τ' ἄλογο καθά-
[λέρης.

δεκαλιτράριο κερὶ 'ς τὸ χέρι του βασίζοντας
βροντομαχῶντας τ' ἄρματα, λαλῶντας τὰ τετα-
[πράξια.

Ἐμπῆκε κ' ἐπροσκύνησε κ' ἐβόησε κ' ἐκαυχιό-
[τουν.

—Τὸ παιὸς εἶν' ἄξιός καὶ καλός, ποῖός εἶναι
[παλλικῆρι,

ποῖός ἔχει στήθη μάρμαρο καὶ χέρι αἰδερνία,
νὰ πᾶμε νὰ παλαίψωμε 'σὲ μαρμαρένι' ἀλῶνι.—
Κάνεις δὲν ἀποκρίθηκε, κάνεις δὲν 'πολογίθη.
κ' ἕνας κοντὸς κοντούτσικος, τοῦ Τσαμαχοῦ
[μοῦλος.

πέταξε τὸ γιλέκι του καὶ τὸ χορὸν ἀφίνει :

—Ἐγώμαι ἄξιός καὶ καλός, ἐγώμαι παλλικῆρι,
ἐγὼ 'χω στήθη μάρμαρο καὶ χέρι αἰδερνία,
νὰ πᾶμε νὰ παλαίψωμε 'σὲ μαρμαρένι' ἀλῶνι.—
Βγαίνουν οἱ δύο μὲ τὰ σπαθιά καὶ πᾶνε νὰ πα-
[λαίψουν,
ἀπὸ κοντὰ καὶ τᾶργανα, κοντὰ καὶ τὸ φουστάτο.
Κ' ἐκεῖ ποῦ πάταις ὁ Τσαμαχός, ἐδοῦλωνα τ' ἀ-
[λῶνι.
κ' ἐκεῖ ποῦ πάταις τὸ παιδί ἐδοῦλωνα κ' ἐδοῦθα.. 4)

Ἐν ἄλλῳ ᾄσματι ὠραία τις κόρη, ἣν ἠγάπων τεσσαράκοντα δύο κλεφτόπουλα, εἰδοποιεῖ ὅτι θὰ νυμφευθῇ ἐκεῖνον, ὅστις κατορθώσῃ νὰ ἐκριζώσῃ καὶ βασιτάσῃ βράχον τινά.

Μίσα ε' τὸ περιδόλι μου, 'ς τὴ μέση 'ς τὴν ἀν-
[λή μου.
εἰ. ' ἕνας βράχος παλαιγός, λιθάρι ῥιζωμένο,
καὶ ποῦ τὸν 'σκῶς' ἀπὸ τ' ἐσῆς, γυνάτα νὰ μὲ
[πάρη.

Πάντες ἐσίγησαν εἰς τὴν πρότασιν ταύτην, διότι τὴν ἐθεώρησαν ἀκατόρθωτον :

Καὶ τῆς Μαριᾶς ὁ ψυχρογυῖός, τ' ἄλλο τὸ παλλη-
[κῆρι,
μὲ τὸνα χέρι τὸ 'σκῶτε, 'ς τὴν πλάτη του τὸ
[βάνει.

—Μὴ κοκκινίζεις, λυγερή, κ' ἔλα 'ς τὴν ἀγκα-
[λιά μου. 2)

4) Ζαμπέλ., ᾄσματα δημοτ. τῆς Ἑλλάδος σ. 704.—Passow, Carmina Popularia Graeciae recent. p. 370.—Πρὸς τὴν περιγραφὴν ταύτην τὴν δημώδη ἐκφράσιν «Πατεῖ καὶ βογκάει ἡ γῆ» (Schmidt, Das Volksleben der Neugriechen I. σ. 200.)

2) Ζαμπέλ., αὐτ. σ. 700 —Passow, σ. 411—412 ἀρ. 444.

Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ ἡ Πηνελόπη διακηρύσσει εἰς τοὺς μνηστήρας ὅτι θὰ νυμφευθῇ ἐξ αὐτῶν τὸν δυναμεινὸν νὰ τανύσῃ τὸ τοῖον τοῦ Ὀδυσσεύος καὶ νὰ ἐπαφῇ τὸ βέλος διὰ δώδεκα πελέκεων. (Ὀδυσ. Υ. 73 κα.) Ὅμοια ἀπαντῶμεν καὶ ἐν τῇ Ἰνδικῇ μυθολογίᾳ, διότι ἐν τῇ Μαχαράτα τῇ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Δρουπάδα ἐκεῖνον τῶν μνηστήρων κηρύσσεται ὅτι θὰ συζευχθῇ, ὅστις ἐνταῖνη ἰσχυρόν τοῖον καὶ βάλῃ κρεμύμενον ἰχθῦα. (Βαλάδαράτα: μεταφρ. Γαλανοῦ. βιβλ. Α'. κεφ. 5.)—Ἐπίσης ἡ Ἀταλάντη κατὰ τὴν μυθολογίαν ἀνευροῦσα ἕσπερον τοὺς γυνέας, ὡς ὁ πατήρ γαμῆν αὐτὴν ἐπειθεν, ἀπιοῦσα εἰς σταδιατὸν τόπον καὶ πῆξασα μέσον σκόλοπα τρίπηχυν, ἐνταῖθεν τῶν μνηστευομένων τοὺς δρόμους προκύνουσα ἐτρόχαζε καθωπλισμένη καὶ καταληφθέντι μὲν αὐτοῦ θάνατος ὤφειλετο, μὴ

1) Conze, Reise auf d. Inseln des thralischen Meeres. σ. 51.

Ἐν δὲ τοῖς κυπριακοῖς καὶ τραπεζουντίοις ᾄσμασιν, οἱ ἀνδριώμειοι περιγράφονται μεγάλοι κατ' ἐξοχήν καὶ ῥωμαλέοι. Τοιοῦτοι εἰσὶν ὁ Διγενής, ὁ Ξάνθιος, περὶ οὗ τραπεζούντιόν τι ᾄσμα λέγει τὰ ἐξῆς :

Ὁ Ξάντινον, ὁ Ξάντινον καὶ πάντα λαλεμένον,
ἔς το ξανὸν τὸ ῥωθῶνιν ἀτ' ἀλόγα σπαρνεομένα,
καὶ ἔς τ' ἄλλο τὸ ῥωθῶνιν ἀτ' χειρομυλίζα
[κλώσκουν,
κ' ἀπάνω ἔς τὴν κορρίτσαν ἀτ' ξευγάρι' βοῶδι'
[ἀλωνίζε. 1)

Ὁ Ξάντινον οὗτος, ὁ πάντα λαλεμένον (ἐξάκουστος, περίφημος), κατὰ τὸ ᾄσμα, φαίνεται ὅτι εἶναι διάσημος ἥρωας τῆς Τραπεζούντος, διότι καὶ ἐν ἄλλῳ τραπεζουντίῳ ᾄσματι, ὅπερ εἶναι παραλλαγή τοῦ κάτωθι δημοσιευομένου ᾄσματος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀνδρονίκου, ὁ Ξάντινον ἢ Ξανθίος, λέγεται καλὰ δελφός αὐτοῦ. 2) Ἐτερος ἥρωας εἶναι ὁ Θεοφύλακτος, κατὰ τὸν Ζ'. ἢ Η'. αἰῶνα ζήσας, ὡς εἰκάζει ὁ κύριος Σακελλάριος. 3) Ὁ Θεοφύλακτος οὗτος παρεκάθητο εἰς συμπόσιον, ὅπερ ἔδιδεν

Ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδροπολίτης, καταληρθέντι δὲ γάμοι. (Ἀπολλόδορ., Γ. IX. 2.) Γνωστὸς καὶ ὁ μῦθος περὶ Οἰνομάρου, ὅστις ὑπισχνεῖτο νὰ νυμφεύσῃ τὴν θυγατέρα του εἰς ἐκεῖνον ὅστις τὸν νικήσῃ εἰς ἀρματῆλασιν· οἱ ἠττώμενοι ἐθανατοῦντο, ἀλλ' ὁ Πέλοψ διὰ πανουργίας κατέρβησε νὰ νικήσῃ τὸν Οἰνόμαον καὶ νὰ νυμφευθῇ τὴν θυγατέρα του. (Πινδάρ., Ὀλυμπ. Α. 428 — Διοδώρ. Σικελ., Δ. 73. — Σοφοκλ., Ἡλέκτρ. 504 κ. — Πausan., Ε. κ. 3. 5'. κ. 6. — Hygin., fabul. 84 — Σχολ. Πινδ. Ὀλυμπ. Α. 414. — Σχολ. Ἀπολλων. Ἀργοναυτ. Α. 752 — Ritschl, Pelope ed Enomao ἐν Annali dell' inst. di corrispondenza a arch. 1814. t. XI p. 171—197. J. Boulez. Pelops et Oenomaüs ἐν Mémoires de l'Académie des inscriptions et des belles lettres. t. XXX, 1837.) — Εἰς πολλὰ παραμύθια βασιλοπούλαι, ὅπως νυμφευθῶσι προτείνουσι ζητήματα, ἕτινα ἂν δὲν λύσωσιν οἱ μνηστῆρες θανατοῦνται. (Hahn., Griechische und albanesische Märchen. τ. I. σ. 168 βλ. καὶ σ. 54. — Πρόβλ. Ὀδυσσ. Α. 287 κ.)

1) Τριανταφυλλίδου, οἱ Φυγάδες. σ. 170.

2) Ξανθοπούλ., Φιλολογ. συνέχδ. σ. 404. — Passow, Carmina Popularia. σ. 364. — Büdinger, Mittelgriech. Volksepos. σ. 31.

3) Σακελλάριου, Κυπριακά. τ. Γ'. σ. 16.

ὅτε ὁ βασιλεὺς προέτεινε νὰ παρουσιασθῇ ὅστις εἶναι ἄξιος νὰ ὑπάγῃ πέρα ἔς τὸ Περὸν ἔς τὸ μέγα σουλτανῆκιν, ὅπως κομίσῃ ἐπιστολὴν τινα, εἰς μυρίους ἐκτιθέμενος κινδύνους :

Κ' ἐκεῖ γὰρ καὶ Θεοφύλακτος ἀρκώθη καὶ θυμώθη.
Κλωτῶν τῆς τάβλας ἔδωκεν ἔς τὰ πόδια του
[εὐρέθη.

— Οὐλα γὰρ μένα τὰ λαλεῖς, οὐλα γὰρ μέ τὰ
[λέεις,

καὶ φέρτε μου τὸν μαῦρόν μου τὸν πετροκτα-
[λύτην,

ἔπος καταλύει τὰ σίδηρα καὶ πίνει τὸν ἀφρίτην,
ὅπου πατῆ τὰ μάρμαρα καὶ κορναχτοῦ· ἐν
[βράλλει.

καὶ φέρτε τὸ σπαθῆκιν μου, τὸ περυσλοημένον,
ὅθις νάμπῃ ἔς τὸν πόλεμο, βραίνει μακελλω-
[μένον.

Φέρτε μου τὸ κοντάριν μου ἔπος ἄγ· Γιώρκης
[πάνω,

Φέρτε μου τὸ ματσούκιν μου, 1) ἔπος ἄγ· Μά-
[μας πάνω.

Πηξ καὶ καλλιέψεν τὸν πέρικαλλον τὸν μαῦρον.
κὴ ὥστε νάμπῃ ἔχστε γειὰ, ἐπῆς χίλια ρίλια,
κὴ ὥστε νὰ ποῦσιν ἔς τὸ καλὸν ἐπῆεν ἄλλα χί-
[λια.

Φτερνιστηρὰ τοῦ μαύρου τοῦ καὶ μπαίνει ἔς
[τὸ φουσάτον

ταῖς νάγκαις ν' ἄγκαις ἐπῆνε, κ' ἡ μέσαι κα-
[ταλυσούνται.

ταῖς μέσαις μέσαις ἐπῆνε κ' ἡ ν' ἄγκαις ἐλίσσ-
[ταν.

Παληώνει τριὰ μεράνυχτα, παληώνει τρεῖς ἡμέ-
[ραις,

ὁ μαῦρός του ποταβήκε καὶ κείνος ἐδαρύθη.

Φτερνιστηρὰ τοῦ μαύρου τοῦ βραίνει ποῦ τὸ
[φουσάτον,

καὶ βρίσκει πέτρα ρίξτην καὶ γέρνει καὶ πιεζέκει.
Γροθὴν τῆς πέτρας ἔδωκε κὴ ἀνοῖξαν πέντε βρύ-
[σαις,

καὶ πῖατε μετ' τὴν δράκον του καὶ πότισε τὸν
[μαῦρον,

καὶ μπῆκε τὸ κοντάριν του, κάμνει ὄσκιον καὶ
[πέρτει.

καὶ ἄλλα πολλὰ ἄθλα διαπράττει, ἕως οὗ ἐπὶ τέλους κατορθώνει μετὰ πολλοὺς δικαίους πολέμους νὰ κομίσῃ τὴν ἐπιστολὴν καὶ νὰ φέρῃ ἀπάντησιν (ἀντιχάρτιν.) 2)

Πρὸς τὰ ᾄσματα ταῦτα μεγίστην ὁμοιότητα παρουσιάζει ἐν βυζαντινὸν περὶ τοῦ ἥρωος υἱοῦ τοῦ Ἀνδρονίκου, τὸ ἐξῆς :

1) Ῥόπαλον.

2) Σακελλάριου Κυπριακά. τ. Γ'. σ. 8—11.

Κουρσεύουν οἱ Σαρκακηνοὶ, κουρσεύουν Ἀρχιδίδες·
 Κουρσεύουν τὸν Ἀνδρόνικον καὶ πᾶν τὴν καλὴν του,
 Ἐγγαστραμέν ἐννικὰ μνητὴν, τῆς ὥρας νὰ γεννήσῃ.
 Στὴν φυλακὴν τὸ γέννησε, στὰ σίδερα τὸ θρέφει·
 Ἡ μήνηα του τὸ τάγιζε ψυχούδια μὲ τὸ γάλα,
 Ἡ Μήρισα τὸ τάγιζε ψυχούδια μὲ τὸ μέλι·
 Ἡ μήνηα του τοῦ ἔλεγε : Ἄ υἱέ μου τ' Ἀνδρόνικου !
 Ἡ Μήρισα τοῦ ἔλεγε : Ἄ υἱέ μου τ' Ἀμνητῶν !
 — Χρονὸς ἐπιάσε τὸ σπυρὶ, καὶ διέτρε τὸ κοντάρι,
 Κι ὅταν ἐπάτησε τοὺς τρεῖς κρατεῖται παλληκάρια·
 Ἐβγαλ', ἐδιαλαλήθηται, κινέει δὲν φοβέται,
 Μήτε τὸν Πέτρον τὸν Φωκῆν, μήτε τὸν Νικηφόρον,
 Μήτε τὸν Πετρογρίχην, τὸν τρέμ' ἡ γῆ καὶ ὁ αἶσμος,
 Κἂν εἶναι δίκιος πόλεμος, μήτε τὸν Κωνσταντῖνον.
 Ἐτραβίξαν τὸν μαῦρόν του· περὶ, καθάλλαι·
 φτερνιστηρὶάν τοῦ χάρισε· πάνω εἰς βουνὸ ἐδγάινει·
 Κι εὗρισκε τοὺς Σαρκαηνοὺς, δοκίμην ἀπλοῦσαν.
 — Δοκίμην ποῦ πηδᾶτε σὰς, περδούν το κ' ἡ γυναικίς,
 Ὅχι γυναικίς ἀτροφές, μόνον ἐγγαστραμέναις.
 Οἱ μαῦροί σας εἶναι ἐννικὰ, κ' ἕνας δικός μου δέει·
 Δέστε κι ἐξαρκωνιάστε με τρεῖς διπλὰς τ' ἀλυσίδι,
 ῥάψετε τ' ἀρματῆκα μου τρεῖς διπλὰς τὸ ῥαφίδι,
 Βάρτε κ' εἰς τὰς μασχάλας μου τρικάντηρον μολύδι·
 Καὶ βάρτε κ' εἰς τὰ πόδια μου δυὸ σιδερένιας κλάππαις.
 Διὰ νὰ ἰδῆτε πῶς περδούν Ῥωμαῖοι παλληκάρια.
 — Δένουν κ' ἐξαρκωνιάζουν τὸν τρεῖς διπλὰς τ' ἀλυσίδι,
 ῥάδουν τὰ ἀρματῆκα του τρεῖς διπλὰς τὸ ῥαφίδι,
 Βάρτουν κ' εἰς τὰς μασχάλας του τρικάντηρον μολύδι,
 Καὶ βάρτουν κ' εἰς τὰ πόδια του δυὸ σιδερένιας κλάππαις.
 Ἀφοῦ τοῦ τὰ ἐκάμαε Σαρκαηνοὶ, λαλοῦν του·
 « Ἄ βρε μωρὸν κι ἀνήλικον, ἔπαρ' τὴν λευτερίαν σου ! »
 — Ἐκνοίγει τὰ ματῆκα του, ἔκοψε τὸ ῥαφίδι,
 Τινάσσει τὰ χεράκια του κ' ἔκοψε τ' ἀλυσίδι,
 Ἐσείτε τὰς μασχάλας του κ' ἔπεισε τὸ μολύδι·
 Καὶ διόλ' ἐπῆρ', ἔκαμε κ' ἐδγάχασιν ἡ κλάππαις.
 Κι ἀπὸ τοὺς μαῦρους τοὺς ἐννικὰ εὐρέθη στὸν δικόν του,
 Φτερνιστηρὶάν τοῦ χάρισε, στὸν κάμπον κατὰδίνει.
 Ἡ μήνηα του τοῦ ἔλεγεν ἀπὸ τὸ παρχούρι :
 « Υἱέ μου, ἂν πῆς στὸν κύρι σου, στάσου νὰ σοῦ συντύχω·
 Ὅλαις ἡ τένταις κίρκιναις, καὶ τοῦ κυραῦ σου ἡ μύρη·
 Κι ἂν δὲν σοῦ μωσουν τρεῖς φορτὶς μὴ γύρης νὰ πεζεύης »
 Καὶ σὺν τοῦ εἶπεν ἔκπριν, καὶ σὺν τοῦ παρχηγέλλει,
 Ὅλαις ἡ τένταις κίρκιναις καὶ τοῦ κυραῦ του μύρη,
 Καὶ τρεῖς γάρους τὰς ἔδωκεν, καὶ πόρταν δὲν εὐρέκιν,
 Καὶ μ' ἕνα κλωτῆεν δυνατὸν ἐξῆθεν κ' ἔσω βρέθη.
 Ἀνδρόνικος ποῦ τὸν θωρεῖ, βγαίνει καὶ χειρετῆ τον,
 Νὰ κατὰδῃ τὸν προσκλαί, ῥωτᾷ, ξανερωτᾷ τον :
 « Ἄ βρε μωρὸν κι ἀνήλικον, πόθεν εἶν' ἡ γενιά σου,
 Καὶ πόθεν εἶν' ἡ βίβλα σου καὶ τὰ γεννητικὰ σου, »
 — « Ἄν δὲν μοῦ μώσης τρεῖς φορτὶς δὲν γύρνω νὰ πε-
 ζεύσω. »
 « Ἄν πιάσω τὸ σπυρὶ μου, καλὰ θέλω σοῦ μώσω. »
 « Ἄν πιάσης τὸ σπυρὶ σου, ἔχω κ' ἐγὼ δικόν μου. »
 « Ἄν πιάσω τὸ κοντάρι μου, καλὰ θέλω σοῦ μώσω. »

« Ἄν πιάσης τὸ κοντάρι σου, ἔχω κ' ἐγὼ δικόν μου. »
 « Νὰ τὸ σπυρὶ ποῦ ζῶνομαι, καὶ πᾶν ὁμπρὶς καὶ πίσω,
 Εἰς τὴν καρδιά μου νὰ μπαλῇ, ἂν σὲ κατὰδικῶ ! »
 Ἀκρόγυρον καὶ πεζεύσεν ἀπὸ τὸν μαῦρον κάτω.
 Τότε κατὰρτήσαν τὸν πόθεν εἶν' ἡ γενιά του,
 Καὶ πόθεν εἶν' ἡ βίβλα του καὶ τὰ γεννητικὰ του·
 Κι ὅτ' ἐπ' ἀντήθηκεν ποῦ τὴν ἀρχὴν καὶ λέγει :
 « Κουρσεύουσιν Σαρκαηνοὶ, κουρσεύουν κ.τ.λ. »

[ἕως τὸ σ' ἂν δὲν σὲ μώσουν τρεῖς φορτὶς μὴ
 γύρης νὰ πεζεύης.]

Ἀνδ' ἂν κ' εἶς ποῦ τὸν θωρεῖ, ἐλούθη τὸν κλαμμάτον,
 Σηκώνει τὰ χεράκια του, καὶ τὸν θεὸν βοάει :
 « Δοξάζω σὲ, γλυκὲ θεέ, καὶ δεῦτερον καὶ τρίτον,
 Ὅπου μουν μονοξήτερος κ' ἔχω καὶ δυὸ ξηφτέρικα ! »

Τὸ ᾄσμα τοῦτο ἐδημοσιεύθη κατ' ἀρ-
 χὰς μὲν ὑπὸ τοῦ κ. Σπ. Ζαμπελίου¹⁾,
 ἐκ τούτου δὲ παρέλαβον αὐτὸ οἱ Kind²⁾,
 Büdinger³⁾, Wagner⁴⁾ καὶ Em.
 Legrand⁵⁾. Ὁ κ. Σπ. Ζαμπέλιος λέγει
 ὅτι ἀντέγραψεν αὐτὸ ἐκ τῆς αὐτοκρα-
 τορικῆς τῶν Παρισίων βιβλιοθήκης τῶν
 χειρογράφων ὁ ἀείμνηστος πρωτεκδότης
 τῶν Νεοελληνικῶν ᾠσμάτων Fauriel·
 εἰς αὐτὸν δὲ ὁ κ. Brunet de Presle
 προεφουδιασθεὶς τῆς προσηκουσῆς ἀδεία-
 παρὰ τῆς χήρας τοῦ μακαρίτου Faus-
 riel, ἐπέτρεψε νὰ λάβῃ ἀντίγραφον⁶⁾.
 Ἀλλ', ὡς σημειοῖ ὁ κ. Legrand⁷⁾, ὁ κ.
 Σπ. Ζαμπέλιος ἀντέγραψε τὸ ᾄσμα
 τοῦτο ἐκ τοῦ μοναδικοῦ ἴσως ἀντιγρά-
 φου, ὅπερ κατέχει ὁ κ. Brunet de Presle·
 προσέθεσε δὲ πολλὰς φράσεις καὶ
 στίχους, οἵτινες βεβαίως εἰσὶν ὑποβο-
 λιμαῖοι, ἐπειδὴ ὁ κ. Ζαμπέλιος δὲν ἀ-
 ναφέρει ἂν εἶχε καὶ ἕτερον ἀντίγραφον
 ὑπ' ὄψιν.—διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐκ τῆς
 ἐκδόσεως τοῦ κ. Legrand ὡς ἀκριβε-

1) Σπ. Ζαμπελίου, Πόθεν ἡ κοινὴ λέξις προ-
 γουδῶ. 1859. σ. 38—40.—Παριδ. τ. Γ'. σ. . .

2) Th. Kind, Anthologie neugriechischer
 Volkslieder. 1864 σ. 2 κα.

3) Büdinger, Mittelgriechisches Volksepos.
 1866 σ. 26—30 μετὰ γερμανικῆς μεταφράσεως.

4) Wagner, Medieval greek texts. 1870.

5) Legrand, Δημοτικὰ τραγούδια. 1870. p.
 20—25. μετ. γαλλ. μεταφράσεως. (Collection des
 monuments pour servir à l'étude de la lan-
 gue néo-hellénique n. 42.)

6) Σπ. Ζαμπέλιος, ἐνθ. ἀν. τ. 37.

7) Legrand, ἐνθ. ἀν. σ. 49.

στέρας, παραλαβίντες δημοσιεύομεν ἐν ταῦθα τὸ ποίημα τοῦτο — προσέτι δὲν γνωρίζομεν, προσθέτει ὁ κ. Legrand, ἂν ἀντεγράφη ἐκ χειρογράφου τῆς ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων· τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ καθηγητὴς Hise ὑπηγόρευσεν αὐτὸ εἰς τοὺς παραδιδόμενους τὸ μάθημα τῆς δημώδους ἐλληνικῆς, καὶ ὁ κ. Brunet de Presle, ὅστις τότε τὸ ἔγραψε λέγει ὅτι ὁ διάσημος ἐκεῖνος ἐλληνιστὴς παρέλειψε νὰ ἀναφέρῃ πόθεν τὸ παρέλαβε.

Τὰ ἐν τῷ ᾄσματι τούτῳ μνημονευόμενα συμβάντα ἴσως εἶναι ἱστορικά· ὁ κ. Büdinger ἐν ἰδιαιτέρᾳ πραγματείᾳ ἀναγνωσθείσῃ ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ εταιρίᾳ τῆς Ζυρίχης κατὰ τὴν 4 Φεβρουαρίου 1865 προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὰ ἐν τῷ πονήματι ἀναφερόμενα γεγονότα συνέβησαν κατὰ τὴν 13. ἑκατονταετηρίδα¹⁾.

Τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, περὶ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος υἱοῦ τοῦ Ἀνδρονίκου, ἔχει καὶ τραπεζούντιόν τι δημοτικὸν ᾄσμα, ἀτελὲς δυστυχῶς· περισωθὲν μέχρις ἡμῶν ἐν αὐτῷ ἐποχῇ τῆς αἰχμαλωσίας ἀναφέρεται ὅταν

οἱ Τοῦρκ' ἐκούρτζουν τὴν πόλ' τὴν Ῥωμανίαν²⁾.

N. Γ. ΒΟΛΙΤΗΣ.

1) Mittelgriechisches Volksepos ein Versuch von Max Büdinger. Leipz. g. 1866. 8ον ἐκ σ. 31.

2) Ξενοπούλ., Φιλολ. Συνέχθ. σ. 404. — Passow, ἀρ. 432. σ. 361. — Budinger, l. c. σ. 31.

ΣΑΠΦΩ

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Φιλολ. Συλλόγῳ Παρνασσῷ.)

I

ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Κατ' ἔτος τελοῦσιν εἰς Μιτυλήνην, τὸν ἑκατομβαιῶνα μῆνα, ἑσπρὰς εἰς τιμὴν τῆς Ἀθηνᾶς. Τὰς θυσίας, τὰς τελετὰς, τὴν πομπὴν διαδέχονται ἀθλητικοὶ ἀγῶνες καὶ ἄλλα γυμνάσια, εἰς ἃ καὶ οἱ εὐγενέστεροι τῶν νέων κατέρχονται. Προτείνονται βραβεῖα τοῖς νικηταῖς, παρ' οἷς ἡ δόξα εἶναι τὸ μέγιστον πάντων βραβεῖον.

Κατέπαυσεν ἡ τελετή· τὸ πῦρ τῶν βωμῶν σβέννυται, ἡ σάλπιγξ ἡχεῖ, οἱ ἀθληταὶ συνέρχονται. Εἰς τὰς νέας αὐτῶν καρδίας ἀνήσυχος γεννᾶται ἐνθουσιασμός, ἅμα τοῦ σημείου δοθέντος. οὕτως εἰς τὴν πρώτην κλαγγὴν τῶν ὅπλων φρίσσει ὁ μάχιμος ἵππος. Πρῶτος ἀγὼν τίθεται δρόμος χιλίων βημάτων, ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς μέχρι τῆς πλατείας. Δέκα ἀγωνιστὰὶ παρίστανται· τίθενται εἰς γραμμὴν πρὸ τοῦ ναοῦ καὶ μετρούμενοι ἀμοιβαίως διὰ τοῦ βλέμματος ἀποβάλλουσι καὶ ῥίπτουσι τὰς χλαμύδας αὐτῶν, ἃς δούλοι συλλέγουσι· φαίνονται ἐλαφρότεροι, ἐλαφρότερον φέροντες ἔνδυμα. Εἰς τὸν πρῶτον ἦχον τῆς σάλπιγγος πάντες ὀρμῶσι· ἡ ἐλπίς τῆς νίκης φαίνεται ἐν ἐν τῇ ὀρμῇ τῆς πορείας των, φαίνεται εἰς τὸ βλέμμα των, ἀπλήστως προσηλούμενον ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς ἀφίξεως.

Ἐπὶ τινα χρόνον τρέχουσιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς· σὺδεῖς ὑπερβαίνει τὸν ἄλλον. Μετ' ὀλίγον ὁ μεσαῖος διπλασιάζει τὴν ταχύτητα τοῦ βήματος· οἱ λοιποὶ προσπαθοῦσι μικρὸν λοξοδρομοῦντες νὰ φθασωσιν αὐτὸν, ὥσεί στίφος γεράνων, οἵτινες σχίζουσι τὸν ἀέρα, λοξὴν χαράττοντες γραμμὴν, ὅτε τοῦ φθινοπώρου ἐπερχομένου μυστικῇ ἔμ-

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Φιλολ. Συλλόγῳ Παρνασσῷ.)

